

**T.C. CUMHURBAŞKANI SAYIN RECEP TAYYİP ERDOĞAN
VE BERABERİNDEKİ İŞ ADAMLARI HEYETİNİN
UGANDA VE KENYA ZİYARETİ
31 MAYIS - 2 HAZİRAN 2016**

Sonuç Raporu

T.C. CUMHURBAŞKANI SAYIN RECEP TAYYİP ERDOĞAN VE BERABERİNDEKİ İŞ ADAMLARI HEYETİNİN UGANDA VE KENYA ZİYARETİ 31 MAYIS-2 HAZİRAN 2016

Uganda-Türkiye İş Forumu, 1 Haziran 2016, Kampala

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) ev sahipliğinde düzenlenen DEİK/Uganda - Türkiye İş Forumu, 1 Haziran 2016 tarihinde T.C. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Uganda Cumhuriyeti Devlet Başkanı Yoweri Museveni, T.C. Ekonomi Bakanı Nihat Zeybekci ve Uganda Cumhuriyeti Maliye, Planlama ve Ekonomik Kalkınma Bakanı Matia Kasaijja, DEİK Başkanı Ömer Cihad Vardan ve Uganda Ulusal Ticaret ve Sanayi Odası (UNCCI) Başkanı Olive Kigongo'nun katılımları ile Uganda'nın başkenti Kampala'da gerçekleşti.

İş Forumu'ndan hemen önce, Ugandalı ve Türk firmalar arasında ikili iş görüşmeleri yapıldı. İş görüşmelerinin ardından ilgili iş dünyası temsilcilerinden oluşan yaklaşık 350 kişinin katıldığı İş Forumu'nda, Uganda'ya ilişkin serbest bölge, ticari ve yatırım fırsatları sunumu gerçekleştirildi. Ardından Türk Eximbank Uluslararası Krediler Genel Müdür Yardımcısı Alaaddin Metin, Türk Eximbank'ın Afrika'daki hedefleri ve çalışmaları hakkında katılımcıları bilgilendirdi. Akabinde protokol konuşmalarına geçildi.

Forumun kapanış oturumundan sonra Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) ve Uganda Ulusal Ticaret ve Sanayi Odası ile Uganda Özel Sektör Vakfı arasında Türkiye-Uganda İş Konseyi Mutabakat Zaptı imzalandı.

Protokol Konuşmaları

T.C. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Doğu Afrika'nın önde gelen istikrarlı ülkelerinden biri olan Uganda'nın büyük bir kalkınma hamlesi içerisinde bulunduğunu, bu süreçte Türkiye olarak "Kazan-Kazan" ilkesi temelinde ikili ticaret hacminin artmasını sağlayacak adımları desteklemekte kararlı olduklarını vurguladı. Uganda'nın kalkınma çabalarını Türkiye olarak alt ve üst yapı yatırımları ile desteklemeye hazır olduklarını ifade eden Erdoğan, altyapı konularında "Yap-İşlet-Devret" sistemi ile Türk girişimcilerin burada iş alma konumunda olabileceğini belirtti. İki ülke özel sektörlerinin, ekonomik ilişkilere arzu edilen katkıları sağlayabilmeleri için süratle çözülmesi gereken meseleler olduğuna işaret eden Erdoğan, Uganda ile Türkiye arasındaki yüksek gümrük vergilerinin karşılıklı olarak azaltılmasının ve Serbest Ticaret Anlaşması imzalanmasının yerinde olacağını ilettili. Son olarak Türk Hava Yollarının, Afrika'da 48 noktaya sefer düzenlediğinin altını çizen Erdoğan, 2010'dan bu yana Uganda'ya Türk Hava Yollarınca yapılan doğrudan uçuşların iki ülke arasındaki ekonomik, siyasi ve insani ilişkilerin geliştirilmesine katkıda bulunduğunu belirterek, Türkiye'nin Sahraaltı Afrika ülkeleriyle ticaret hacminin, 2000'den bugüne 10 mislinden fazla artarak, kıtadaki toplam yatırımların 6 milyar dolara eriştiğinin altını çizdi.

Uganda Cumhuriyeti Devlet Başkanı Yoweri Museveni, uzun zamandan sonra Türkiye’den gerçekleştirilen bu ziyaret için teşekkür ederken; yatırımlar ve ticaretin artırılması, turizm ve altyapı konularında Türkiye ile Uganda arasında daha sıkı bir işbirliğinin tesis edilmesini arzuladıklarını dile getirdi. Uganda’da mevcut olan endüstriyel parklarda Türk iş adamları ile birlikte çalışmak istediklerini ifade eden Devlet Başkanı Museveni, iş adamlarına gerekli olan her türlü desteği vermeye hazır olduklarını sözlerine ekledi.

T.C. Ekonomi Bakanı Nihat Zeybekci, Türkiye olarak Afrika coğrafyasını asla küçümsemediklerini ifade ederken, Afrika ile dış ticaret hacminin 20 milyar ABD Dolarının üzerine çıktığını aktardı. Türkiye’nin Afrika’da en çok noktaya uçan ve en çok temsilciliği olan ikinci ülke konumuna geldiğini ifade eden

Bakan Zeybekci, Temmuz ayında Uganda Devlet Başkanı’nın Türkiye’yi ziyaret edeceğini ve bu ziyaret ile daha somut adımların atılacağını ilettiler. Bakan ayrıca, Türkiye ile Uganda arasında bir Serbest Ticaret Anlaşması imzalanması çağrısında bulundu.

DEİK Başkanı Ömer Cihad Vardan, Uganda ile son 10 senede yaklaşık 5 kat artarak 30 milyon ABD Doları seviyesine çıkan ticaret hacminden; canlanmaya başlayan yatırım ve müteahhitlik ilişkilerinden cesaret alarak iki ülke arasındaki ekonomik ilişkileri güçlendirmeye önem verdiklerini belirtti. Gıda işleme, tarım, alt yapı, sanayi yatırımları, enerji gibi alanlarda birçok işbirliği fırsatı olduğunu söyleyen Vardan, Uganda’nın Doğu Afrika Topluluğu içindeki konumu ile 120 milyonluk Kenya, Tanzanya,

Burundi ve Ruanda pazarlarına da erişim imkânı sunduğunun altını çizdi. Ayrıca Türkiye ve Uganda arasında müzakereleri devam eden Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi ve Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmalarının imzalanarak yürürlüğe girmesinin iki ülke arasındaki yatırımları canlandıracağını dile getirdi.

UGANDA

T.C. Cumhurbaşkanı Sn. Recep Tayyip Erdoğan'ın
Uganda Resmi ziyareti Kapsamında
DEİK Uganda -Türkiye İş Forumu
1 Haziran 2016 KAMPALA

Ülke görünümü:

Nüfusu **37,7 milyon**

Nüfus dini dağılımı:

(%66,9 Hristiyan, %30 İslam, %3,1 Diğer)

Ülkede yaşayan **Türk** nüfusunun **200'ün**

üzerinde olduğu biliniyor

Okur yazarlık oranı: **%73,2**

Ortalama yaşam süresi: **59 yıl**

Genel Ekonomik Görünüm:

2015 ekonomik büyüme oranı: **%3,9**

Önümüzdeki yıllarda ülkedeki **petrolün**
üretimine ve boru hatlarıyla **dağıtımına**
başlanması hedefleniyor.

Günlük ortalama **180 bin varil** olacak
petrol üretiminden yıllık **4,6 milyar** ABD
doları ek petrol geliri elde edilmesi planlanıyor

Ekonomi sektörel dağılım:

Ekili alanlarda yetiştirilen başlıca tarım ürünleri;

Akdarı

Muz

İncir

Mısır

Sorgum

Tatlı patates

Şekerkamışı

Yerfıstığı

Büyük ve **küçükbaş** hayvan yanı sıra
kümes hayvanları varlığı toplamı
30 milyon adet

Endüstriyel faaliyetler büyük ölçüde
tarım ürünlerinin işlenmesine dayalı
(pamuk, şeker, çay, tütün)

Balıkçılık sektörü, **Uganda'ya** en fazla
döviz kazandıran **2. sektör**
ve yaklaşık **800.000 kişi** istihdam ediliyor

Uganda Dış Ticareti:

Uganda'nın ithalatında başlıca ürünler:

Makine

Taşıt araçları

Petrol

Haberleşme araçları

İlaç

Bitkisel yağlar

Uganda'nın ihracatında başlıca ürünler:

Kahve

Balık

Deniz mahsülü

Demir - çelik

Tuz

Sülfür

Çimento

Uganda'nın ithalatında ilk 5 ülke:

Hindistan

Çin

Kenya

BAE

Japonya

Uganda'nın ihracatında ilk 5 ülke:

Kenya

Sudan

Ruanda

Demokratik Kongo

Ek Bilgiler:

Otomobil sahipliğinde **1000** kişiye düşen
otomobil sayısı **3 adet**

18 - 64 yaş arası yeni girişimci olma oranı
nüfusun **%25,2'si** oranında
(**dünyada en yüksek 8.ülke**)

Yatırımcıların karşılaşılabileceği başlıca sorunlar:

Yetersiz demiryolu ağı

Bakımsız karayolları

Denize kıyısı bulunmaması

Yerel kredilerin pahalılığı

UGANDA

T.C. Cumhurbaşkanı Sn. Recep Tayyip Erdoğan'ın
Uganda Resmi ziyareti Kapsamında
DEİK Uganda -Türkiye İş Forumu
1 Haziran 2016 KAMPALA

Potansiyel işbirliği / Yatırım alanları:

Enerji sektörünün önümüzdeki yıllarda
Uganda'da büyük oranda **yatırım** çekeceği
öngörülüyor.

Uganda, Doğu ve Güney Afrika Ortak Pazarı
(Common Market for Eastern and Southern Africa)
COMESA üyesi.

Uganda, Afrika'daki **bir numaralı meyve üreticisi**
konumunda ancak bu büyük üretim potansiyeline
rağmen **meyve ve sebze işleme oranı, meyve suyu,**
kurutma, şişeleme ve etiketleme
alanlarında yatırım yetersiz.

Madencilik alanında **altın, tuz, berilyum, kobalt,**
kaolin, demir cevheri, cam tozu, magnezyum mikası,
kil, alçı ve fosfat madenciliği ile petrol ve gaz
sektöründe yatırım olanakları mevcut.

Madencilik sektörüne sağlanan **özel teşvikler** bulunuyor.

Turizmde yüksek kalite ve rahatlıkta konaklama ve
konferans merkezleri inşasına ihtiyaç duyuluyor.

Tur operatörlüğü, su sporları, doğal parklar, golf ve
diğer pek çok spor alanında iş ve yatırım imkanları mevcut.

Okul, üniversite ve benzeri eğitim kurumlarında
eğitim ekipmanlarının sağlanması konusunda
tedarikçilere ihtiyaç duyuluyor.

Hastane, klinik ve özel laboratuvarlar ile sağlık
ekipmanları ve ilaçlara yönelik talep mevcut.

Sağlık alanında eğitimler verilmesine
ihtiyaç duyuluyor.

Konut, bina, kara ve demiryolları inşaatları yanısıra
inşaat malzemeleri ve makinaları alanlarında da
yatırım potansiyeli mevcut

Türkiye-Uganda Ticaret Rakamları (Ekonomi Bakanlığı-2015)

Toplam Dış Ticaret Hacmi:

29 milyon ABD Doları

Türkiye'den Uganda'ya yapılan ihracat:

22 milyon ABD Doları

Başlıca ihracat kalemleri:

Makine ve cihazlar

Mikroorganizmalar

Makarna

Türkiye'nin Uganda'dan yaptığı ithalat:

7 milyon ABD Doları

Başlıca ithalat kalemleri:

Tütün

Bitki tohumu

Post ve deri

Pamuk

Toplam Dış Ticaret Dengesi:

15 milyon ABD Doları

Diş Ekonomik İlişkiler Kurulu
RIVER PLAZA Büyükdere Cad. Bahar Sok.
No: 13/9-10 34394 Levent/İSTANBUL
Telefon : (90) (212) 339 50 00 (pbx)
Faks : (90) (212) 270 30 92
E-Posta : info@deik.org.tr

www.deik.org.tr

Kenya-Türkiye İş Forumu, 2 Haziran 2016, Nairobi

Diş Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) ev sahipliğinde düzenlenen DEİK/Kenya-Türkiye İş Forumu, 2 Haziran 2016 tarihinde T.C. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Kenya Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Uhuru Kenyatta, T.C. Ekonomi Bakanı Nihat Zeybekci, Kenya Cumhuriyeti Dışişleri ve Uluslararası Ticaret Bakanı Dr. Amina C. Mohamed Jibril, DEİK Başkanı Ömer Cihad Vardan ve Kenya Ulusal Ticaret ve Sanayi Odası (KNCCI) Başkanı Kiprono Kittony'ın katılımları ile Kenya'nın başkenti Nairobi'de gerçekleştirildi.

İş Forumu'ndan hemen önce, Kenyalı ve Türk firmalar arasında ikili iş görüşmeleri yapıldı. İş görüşmelerinin ardından ilgili iş dünyası temsilcilerinden oluşan yaklaşık 200 kişinin katıldığı İş Forumu'nda, Kenya'ya ilişkin ticari ve yatırım fırsatları sunumu gerçekleştirildi. Ardından Türk Eximbank Uluslararası Krediler Genel Müdür Yardımcısı Alaaddin Metin, Türk Eximbank'ın Afrika'daki hedefleri ve çalışmaları hakkında katılımcıları bilgilendirdi. Akabinde protokol konuşmalarına geçildi.

Forumun kapanış oturumunda, DEİK ve Kenya Ulusal Ticaret ve Sanayi Odası arasında Türkiye-Kenya İş Konseyi Mutabakat Zaptı imzalandı.

Protokol Konuşmaları

T.C. Cumhurbaşkanı Erdoğan, ilk aşamada iki ülkenin ticarette karşılıklı lojistik üsler olarak birbirlerine bağlanması gerektiğini vurgulayarak, çifte vergilendirmenin önlenmesi, tercihli ticaret anlaşması ve Kenya'daki altyapı-üstyapı ihtiyaçlarına yönelik PPP konularında görüş alışverişinde bulunulduğunu söyledi. Erdoğan, ülkelerin sorunları arasında ilk sıralardaki işsizlikle mücadeleyle yönelik en etkili yöntemlerden birinin yatırımların artırılması olduğunun altını çizerek, yabancı yatırımcıların Kenya'da gerçekleştirecekleri doğrudan yatırımların, istihdam konusunda önemli rahatlatma sağlayacağını ifade etti. İki ülke arasındaki 144 milyon dolarlık ticaret hacminin çok küçük olduğunu belirten Erdoğan, ticaret hacmini 1 milyar dolara çıkarmayı hedeflediklerini açıkladı. Son olarak aralarında enerji, eğitim, sağlığın da bulunduğu birçok alanda birlikte adım atılabileceğine ve iki ülke arasındaki turizm ilişkilerinin de geliştirilebileceğine işaret etti.

Kenya Cumhurbaşkanı Uhuru Kenyatta, iş dünyasının ülkesinde neden yatırım yapması gerektiği konusunda ise Kenya'nın coğrafik olarak önemli bir noktada bulunduğunu, Afrika'da birçok ülke ile işbirliği içerisinde olduğunu, dünyanın değişik ülkeleriyle yaptıkları anlaşmaların pazarlara erişimi kolaylaştıracağını kaydetti. Yatırım maliyetlerinin önemli ölçüde azalmasının da Kenya'ya yatırım yapılması için başka bir neden olduğunu belirten Kenyatta, en önemli ve uzun dönemli yatırım önceliklerinin ise alt yapı olduğunu ilettili. Kenya'nın geçen yıl

ticaretini en fazla geliştiren üçüncü ülke olduğu ifade eden Kenyatta, Kenya'da kolay ve hızlı yatırım yapılması ve şeffaflığın sağlanması için ciddi yasal düzenlemeler yaptıklarını sözlerine ekledi.

DEİK Başkanı Ömer Cihad Vardan, Kenya'nın stratejik bir havza olma özelliği hızla artan Kızıldeniz ve Doğu Afrika'daki konumu ile bölgede istikrar için önemli bir üs olduğunu ifade ederek, Kenya'nın öncülük ettiği Doğu Afrika'daki entegrasyon çabalarının bölgede istikrarın sağlanması için son derece anlamlı olduğunu vurguladı. Türk ve Kenya iş dünyaları arasındaki ilişkileri geliştirmeye gayret ettiklerini belirten Vardan, Türkiye ve Kenya toplam dış ticaret hacminin 144 milyon dolar seviyesinde olduğunu kaydetti. 2012 yılında Mombasa'ya direkt uçuşlarının başlamış olmasını önemli bir fırsat olarak gördüklerini söyleyen Vardan, bu erişim kolaylığı ve hükümetlerin hazırlamış olduğu uygun hukuki ortam ile yatırım ilişkilerini canlandırmak için fırsatlar bulunduğunu aktardı.

KENYA

T.C. Cumhurbaşkanı Sn. Recep Tayyip Erdoğan'ın
Kenya Resmi Ziyareti Kapsamında
DEİK Kenya -Türkiye İş Forumu
2 Haziran 2016 NAIROBİ

Ülke görünümü:

 Nüfusu **44,8 milyon**

Nüfusun **%40'ı 15 yaşın altında**

Ülkede, **350**'nin üzerinde yerleşik

Türk nüfusu bulunuyor.

40 Türk firması ülkede faaliyet gösteriyor.

Okur yazarlık oranı **%87,4**

Kırsal kesimde yaşayan nüfus oranı **%76**

Genel Ekonomik Görünüm:

Kenya, Doğu Afrika'nın önemli bir **finans ve ulaşım** merkezi.

Ekonomide turizm, tarım ihracatı ve yurtdışı işçi gelirleri önemli yer tutuyor.

Kenya nüfusunun sadece **%4'ü**

aylık **1.410 ABD dolarının**

üzerinde gelir elde ediyor.

Çalışan nüfusun **%72'si** aylık

280 ABD doların altında kazanıyor.

Ekonomi sektörel dağılım:

Hizmetler sektörü **%60**

Tarım sektörü **%26**

Ülkede **altyapı yatırımlarına** büyük ihtiyaç duyuluyor. **Altyapı projelerinde**

Çinli firmalar, **enerji yatırımlarında**

Avrupalı ve Amerikalı firmalar

piyasada etkin.

Ekonomik gelişimin önündeki en

büyük engeller telefon, internet, yol ile

elektrik altyapısı ve arz sıkıntısı

olarak görülüyor

2016-2018 döneminde telekomünikasyon, bankacılık, perakende ve turizmde büyüme bekleniyor.

Kenya Dış Ticareti:

Kenya'nın ithalatında başlıca ürünler:

Mineral yakıtlar

Kara taşıtları

Elektronik ekipman

Makine

Plastik ürünler

Demir - çelik

Kenya'nın ihracatında başlıca ürünler:

Canlı ağaç

Bitki

Kesme çiçek

Kahve

Çay

Baharat

Aksesuar

Kuruyemiş

Kenya'nın ithalatında ilk 5 ülke:

Çin

Hindistan

ABD

Japonya

Güney Afrika

Kenya'nın ihracatında ilk 5 ülke:

ABD

Uganda

Hollanda

Zambiya

Birleşik Krallık

Ek Bilgiler:

Kenya 1995'ten bu yana **DTÖ** üyesi

Hukuki düzenlemelerde **İngiliz yasaları** örnek alınıyor.

Kurumlar vergisi oranı **%30**

Hint kökenli nüfus

ticarete oldukça etkin

Kenya'yı ziyaret eden **turistlerin** çoğu **Avrupa** ülkelerinden geliyor.

Svahilice-Türkçe bazı kelimeler:

Cambo: Merhaba

Karibu: Hoşgeldiniz

Asante: Teşekkürler

Habari yako: Nasılsınız

KENYA

T.C. Cumhurbaşkanı Sn. Recep Tayyip Erdoğan'ın
Kenya Resmi Ziyareti Kapsamında
DEİK Kenya -Türkiye İş Forumu
2 Haziran 2016 NAIROBİ

Potansiyel işbirliği / Yatırım alanları:

Türk ürünleri "Batı kalitesinde" ancak
"Batı'dan daha uygun fiyatlı"
olarak algılanıyor.

Yabancı yatırımın önündeki en büyük
engeller ulaşım ve elektrik altyapısı,
yolsuzluk, yüksek vergiler, yabancı personelin
işten çıkarılması.

Kenya, Doğu ve Güney Afrika Ortak Pazarı
(Common Market for Eastern and Southern Africa)
COMESA üyesi.

Kenya'da üretilen **tekstil ve konfeksiyon**
ürünleri **ABD pazarına** gümrüksüz ihraç
edilebiliyor.

Çok sayıda sanayi ürünü ABD, Japonya, Kanada,
Yeni Zelanda, Avustralya, İsviçre, İsveç, Norveç,
Finlandiya, Avusturya gibi gelişmiş ülke
pazarlarına tercihli olarak giriş yapabiliyor.

Potansiyel Ticaret Alanları:

Petrol

Makine sektörü

Elektrik elektronik sektörü

Motorlu kara taşıtları

Demir - çelik

Türkiye-Kenya Ticaret Rakamları (Ekonomi Bakanlığı-2015)

Toplam Dış Ticaret Hacmi:

145 milyon ABD Doları

Türkiye'den Kenya'ya yapılan ihracat:

131 milyon ABD Doları

Başlıca ihracat kalemleri:

Muhtelif mamul eşya

Karayolu taşıtları için aksam

Parça ve aksesuarları

Traktörler

Un

Türkiye'nin Kenya'dan yaptığı ithalat:

13 milyon ABD Doları

Başlıca ithalat kalemleri:

Bitki tohumu

Çay

Post ve deri

Kesme çiçek

Çiçek tohumu

Toplam Dış Ticaret Dengesi:

118 milyon ABD Doları

Faydalı Adresler

T.C. Kampala Büyükelçiliği

Büyükelçi: Sedef Yavuzalp

E: embassy.kampala@mfa.gov.tr | T: +256 414 500 182

Uganda Ulusal Ticaret ve Sanayi Odası (UNCCI)

Ticaret Politikası, Araştırma ve Avukatlık Dairesi Başkanı: Ezra Rubanda

E: trade@chamberuganda.com | W: www.chamberuganda.com | T: +256 753 503 035

Uganda Özel Sektör Vakfı (PSFU)

Genel Sekreter: Gideon Badagawa

E: gbadagawa@psfuganda.org.ug | W: www.psfuganda.org.ug | T: +256 312 263 850

T.C. Nairobi Büyükelçiliği

Büyükelçi: Deniz Eke

E: embassy.nairobi@mfa.gov.tr | T: +254 207 126 929

T.C. Nairobi Ticaret Müşavirliği

Ticaret Müşaviri: Selman Kurt

E: nairobi@ekonomi.gov.tr | T: 00 254 207 124 779

Kenya Ulusal Ticaret ve Sanayi Odası (KNCCI)

Ticaret, Araştırma ve Politika Müdürü: Kassim Were

E: kassim.were@kenyachamber.co.ke | W: www.kenyachamber.co.ke | T: 00 254 412 316 161

Sponsorlarımıza teşekkür ederiz.

Polatyol

